

MAKALE HAKKINDA

DİKEY GEÇİŞ SINAVININ (DGS) MESLEKİ EĞİTİM ÜZERİNE ETKİLERİ: DOĞALTAŞ SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ

Geliş:

THE EFFECTS OF VERTICAL TRANSFER EXAMINATION (DGS) ON
VOCATIONAL EDUCATION:
NATURAL STONE SECTOR EXAMPLE

OCAK 2018

Kabul:

Ramazan HACIMUSTAFAOĞLU^a, Hakan ELÇİ^b,
Murat ŞENTÜRK^c

MART 2018

Öz

Eğitim ve ülke ekonomisinin gelişiminde önemli bir yeri olan meslek yüksekokullarının temel amacı, mezun olan öğrencilerin ilişkili olduğu sektörde istihdamını sağlamak ve böylelikle ara eleman ihtiyacını karşılamaktır. Mesleki eğitim alanında, 2000 yılında lisans programlarına geçiş yapma imkânı sağlayan Dikey Geçiş Sınavı (DGS) uygulaması başlamıştır. Bu sınav ile meslek yüksekokullarında okuyan öğrenciler dört yıllık fakülterlere geçiş yapma olanağına kavuşmuştur. Günümüzde üniversite ve lisans programlarının sayılarının artması ile bu sınav, mezun teknik elemanlar tarafından yaygın olarak tercih edilmektedir. Bu durum, mesleki eğitimin birincil amacı ve sonuçları üzerine önemli etkiler yaratmaktadır. Çalışmamızda, DGS uygulamasının mevcut etkileri ve sonuçlarını değerlendirmek için doğaltaş sektörüne ara eleman yetiştirmek üzere eğitim veren DEÜ Torbalı Meslek Yüksekokulu Doğal Yapı Taşları Teknolojisi programı öğrencilerinin durumları analiz edilmiştir. 250 program öğrencisinin DGS ile ilgili uygulamaları anket metodu kullanılarak saptanmıştır. Aynı zamanda, süreç içerisinde takip edilen mezun öğrencilerin istatistiksel olarak hangi oranda sektörde istihdam olduğu ve bu durumun DGS ile ilişkisi araştırılmıştır. Doğal yapı taşları teknolojisi programından bu sınav ile üniversitelerin mimarlık, iç mimarlık, jeoloji, maden, jeofizik mühendislikleri bölümlerine geçiş yapılabilmektedir. Eğitim gören öğrencilerin %95 başlangıçta DGS hedefli programa kayıt yaptırmaktadır. Öğrencilerin % 100' ü Dikey geçiş sınavına gireceğini belirtmektedir. Bu sınava giren mezun öğrencilerin %80-%90'ı lisans programlarına yerleşmektedir. Toplam mezun öğrencilerin ancak %5-10'u sektörde ara eleman olarak çalışmaktadır. Sonuç olarak, Dikey geçiş sınavı önlisans mesleki eğitiminin yönelimini belirleyen temel bir parametre durumuna gelmiştir. Öğrencilerin önlisans mesleki eğitimi basamak olarak görmelerine neden olmakta ve lisans tamamlama programlarına yönelmektedir. Diğer taraftan, lisans bölümleri yasal olarak kontenjanlarının en az %10'unu DGS için ayırmaktadır. Bu sayı, önlisans program mezun sayısından daha fazladır. Bu durum meslek yüksekokul(u)ları için tamamen bir dezavantaj oluşturmaktadır. Çünkü tekniker olarak yetiştirilen öğrenciler sektörde çalışmadıkları için sektörün ara eleman ihtiyacını karşılayamamakta bu da her geçen gün sektörde ara eleman açığını artırmaktadır. DGS uygulama sürecinden elde edilen sonuçlara baktığımızda sistemin acil olarak tekrar gözden geçirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dikey Geçiş Sınavı(DGS), Mesleki Eğitim, Ara eleman, Doğaltaş Sektörü

Abstract

The main objective of vocational colleges, which have an important place in the development of education and the economy of the country, is to provide employment in the sector to which the graduated students are related and thus to meet the need for technicians. In the field of vocational education, the application of the vertical transition exam (VTE), which allows the transition to undergraduate programs in 2000, has begun. With this test, students studying at vocational colleges have been able to switch to four-year faculties. With the increasing number of university and undergraduate programs today, this exam is widely preferred by graduated technicians. This has important implications for the primary

a Öğr.Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO, İzmir /Türkiye ramazan@deu.edu.tr

b Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO, İzmir /Türkiye

c Dr. Öğretim Üyesi., Süleyman Demirel Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği, Isparta/Türkiye

purpose and results of vocational education. In our work, the situation of the students of DEÜ Torbalı Vocational School of Natural Stone Technology program which trained to train intermediate workers in the natural stone sector to evaluate the current effects and results of VTE application has been analysed. 250 program students' DGS related applications were determined using the questionnaire method. At the same time, it was investigated in which sector the graduate students who were followed in the process statistically employed in the sector and this situation was related to the VTE. With this examination from natural building stones technology program, universities can be transferred to architecture, interior architecture, geology, mining, geophysical engineering departments. 95% of the trainees initially enrolled in the VTE targeted program. 100% of the students stated that they will take the Vertical Migration Examination. 80% -90% of the graduates entering this examination are placed in undergraduate programs. Only 5-10% of the total graduated students work as intermediate workers in the sector. As a result, the vertical transition examination has become a basic parameter that determines the orientation of the associate vocational education. It leads students to see the associate vocational education as a step and directs them to undergraduate completion programs. On the other hand, license departments legally reserve at least 10% of the quota for VTE This number is more than the number of associate degree graduates. This is a total disadvantage for vocational high schools. Because the students who are educated as technicians do not work in the sector, they cannot meet the needs of the intermediaries of the sector and this increases the number of intermediary personnel in the sector day by day. When we look at the results obtained from the VTE implementation process, it turns out that the system should be urgently re-audited.

Keywords: Vertical Transfer Exam (VTE), Vocational Education, Technicians, Natural Stone Sector

GİRİŞ

Meslek yüksekokulları, mesleki eğitim sürecinde önemli bir yere sahiptir. Bu okullar, belirli mesleklere yönelik ara insangücü (tekniker, nitelikli eleman, ara eleman, kalifiye eleman vs.) yetiştirmeyi amaçlayan 2 yıllık 4 yarıyıllık eğitim-öğretim veren yükseköğretim kurumlarıdır (Yüksek Öğretim Kanunu, 2547). Bu açıdan, meslek yüksekokullarının temel amacı ve hedefi, iki yıllık eğitimi alınan alanın, ilgili olduğu sektörün nitelikli işgücü ihtiyacını karşılamaktır. Hemen hemen tüm sektörler mesleki eğitim almış teknikerlere ivedi olarak ihtiyaç duymaktadır. Mezun öğrencilerin birincil olarak alanında istihdam edilmesi ve sektörlerin bu talebinin karşılanması öncelikli hedefdir.

Nitelikli ara eleman yetiştirmeye yönelik planlanan mesleki eğitim sistemi, bu temel amacı gerçekleştirmek için teoride doğru olarak gözükse de, uygulamada beklenen sonuçları sağlamadığı görülmektedir. Uzun yıllardır kalifiye ara elemana olan ihtiyacın varlığı, gelişen teknolojik imkânlar, sektörlerin gelişmesine paralel artan nitelikli eleman talepleri, mezun öğrencilerin düşük istihdam oranları, sosyal ve psikolojik faktörler, özellikle de 2000 yılında uygulamaya konulan dikey geçiş sınavı, teknik ve uygulamalı nitelikteki, meslek yüksekokulu mezunlarını yüksek

oranda mühendislik ve mimarlık fakültelerine yöneltmiş olması gibi pek çok veri bu durumu doğrulamaktadır.

Meslek yüksekokulu mezunlarının, sektörel alanda teknik eleman olarak istenilen oranda istihdam edilememesini sonuçlayan çeşitli faktörler söz konusudur. Mesleki yüksek eğitimin yapıldığı okulların fiziksel olanaklarının yetersizliği, eğitim kalitesi, ders programları, sektörel işbirliği eksikliği gibi etmenler, meslek yüksekokullarının güncel sorunları kapsamında farklı yönleri ile değerlendirilmiştir (Alkan vd., 2014). Diğer taraftan, sektörle uyumlu, yeni teknolojiyi kapsayan uygulamalı eğitimin yeterince yapılamaması, ücret imkânları, devam eden veya mezun olmuş teknikerlere yönelik çevre baskısı ve sosyal statü algısı gibi etkenleri de saymak mümkündür.

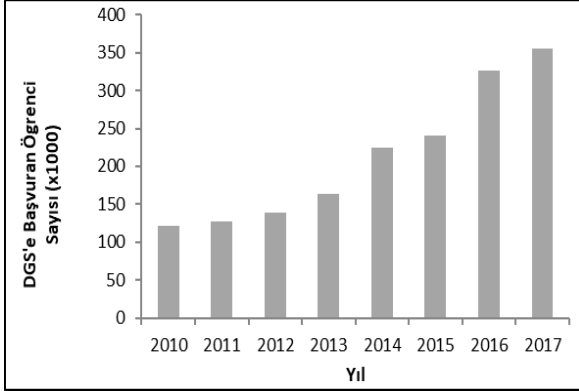
Ancak bütün bu sorunlara rağmen, son yıllarda meslek yüksekokullarına kayıtlanan veya mezun olan öğrencilerin ağırlıklı olarak dikey geçiş sınavını hedefledikleri görülmektedir. 2010-2017 yılları arasında dikey geçiş sınavına başvuran öğrenci sayısının her yıl artarak devam etmesi bu tezimizi doğrulamaktadır (Şekil 1). DGS tekniker olarak istihdam edilmesi amaçlanan öğrencileri %80-90 oranında fakültelere yönlendirici bir etki yapmaktadır. Özellikle teknik ve uygulamalı

a Öğr.Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO, İzmir /Türkiye ramazan@deu.edu.tr

b Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO, İzmir /Türkiye

c Dr. Öğretim Üyesi., Süleyman Demirel Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği, Isparta/Türkiye

meslek eğitimi yapan meslek yüksekokulu öğrenci ve mezunları, mesleki eğitimi basamak yaparak “dikey geçiş sınavı” ile mühendislik alanlarına geçmektedir. Bu bağlamda, ülkenin mesleki eğitim için harcamış olduğu kaynak, zayi olmaktadır. (Hacimustafaoğlu, 2017a)

Şekil 1. 2010-2017 Dikey geçiş sınavına başvuran ön lisans öğrenci sayıları (ÖSYM, 2017)

Diğer taraftan üniversitelerin 2013-2017 yılları arasında DGS için ayırmış olduğu kontenjan rakamlarını incelediğimizde her yıl arttığı görmekteyiz. Ayrılan kontenjanlara yerleşme oranının % 88-97 arasında artarak değiştiğini, dolayısıyla bu durum DGS hedefli mesleki bir eğitim mezunu profili oluşmaktadır (Çizelge 1). Ayrıca, tercih yapan öğrenci sayılarının giderek artması, üniversitelerde açılan kontenjanın DGS talebini karşılamadığını göstermektedir.

Çizelge.1 Ayrılan kontenjanlar ve DGS ile tercih yapan öğrencilerin yerleşme oranları(ÖSYM, yerleştirme istatistikleri, 2013-2017)

Yıl	Tercih yapan	Kontenjan	Yerleşen aday sayısı	Yerleşme oranı
2013	102.224	35.048	31.097	88.726
2014	135.259	40.490	36.032	88.981
2015	134.704	31.360	29.068	92.691
2016	234.664	102.865	93.292	90.693
2017	227.023	120.200	116.710	97.096

Dikey Geçiş Sınavı

Dikey geçiş sınavı iki yıllık meslek yüksekokulları mezunlarının girebileceği ve 4 yıllık lisans programlarına geçiş yapabilmeyi sağlayan bir sınavdır. DGS'ye girebilmek için meslek yüksekokulu veya açık öğretim ön lisans programından mezun olmak gerekir. Son sınıf ve staj çalışmasını tamamlamamış öğrencilerde DGS'ye girebilmektedir. Ayrıca, yeni düzenlemelerle tek dersi olan bir öğrenci, DGS ile bir fakülteye yerleşme hakkını kazanmış ise o bölüme kaydını yapabileceği imkanı da kapsamaktadır. Bir önceki yıl bir lisans programını kazanmış olsanız bile bir sonraki yıl sınava girişinizde puan kesintisi söz konusu olmamaktadır. Her üniversite dikey geçiş için %10'dan az olmamak üzere bir kontenjan ayırma zorunluluğu vardır. DGS eşit ağırlık türünde bir sınavdır ve sorular hem sayısal hem de sözel ağırlıklıdır. 120 sorudan oluşan sınavın 60 sorusu sayısal 60 sorusu sözeldir. Her bölümde 10'ar tane mantık sorusu bulunur. Sınavda 4 yanlış 1 doğruyu götürmektedir, yanlışlar ilgili bölümlerin doğrularını götürür (sayısal için yapılan 4 yanlış sayısalardan 1 doğruyu götürür). Sınav için adaylara verilen süre ise 140 dakikadır.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan ve 1999 yılında resmi gazetede DGS için yayınlanan yönetmeliğin amaç bölümünde, yüksekokullardan mezun olan yetenekli ve başarılı öğrencilerin örgün öğretime geçiş yapmaları öngörülmektedir. DGS ile sağlanan olanaklar, hedeflenen bu öngörü, mesleki eğitiminde başlangıçtan itibaren tüm öğrenciler için dikey geçiş sınavını birincil amaca dönüştürmüştür.

Dikey Geçiş Sınavının Yasal Süreci

28 Nisan 1983 tarih ve 18031 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, meslek yüksekokulları mezunlarının lisans öğrenimine devamları hakkındaki yönetmelikte lisans programlarına giriş şartları belirtilmiştir. (TC Resmi Gazete, 1983).Bu şartlar;

a Öğr.Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO,İzmir /Türkiye ramazan@deu.edu.tr

b Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO,İzmir /Türkiye

c Dr. Öğretim Üyesi., Süleyman Demirel Üniversitesi,Jeoloji Mühendisliği, Isparta/Türkiye

- a.Öğrencinin ağırlıklı not ortalamasının en az 70 olması,
b.Başarı notları ortalamasına göre yapılacak sıralamada adayın o yıl öğrenim gördüğü programdan mezun olanlar arasında, ilk % 10'a girmiş olması
c.İlk iki şartı sağlayan mezun öğrencilerin alanlarında en az iki yıl çalıştıkları takdirde lisans programına başvurabilmeleri
d. Bu aşamaları sağladıktan sonra, bir üniversitedeki ilan edilmiş kontenjanlara başvuran adaylar ilk % 10'a giriş derecelerine göre sıralama yapılır şeklinde düzenlenmiştir. Burada en az 70 ağırlıklı not ortalaması ve bölümünde ilk %10 içerisinde yer almak lisansa yerleşmek için yeterli olmayacağı açıktır.

Mesleki eğitimle ilgili bu düzenlemenin, bugün itibari ile nitelikli ara eleman yetiştirme süreci sonuçları değerlendirildiğinde, yönetmeliğin başlangıcında ifade edilen amaca daha uygun bir değerlendirme olduğunu tespit etmek mümkündür.

15 Ekim 1999 tarih 23847 sayılı Resmi Gazete de yayımlanan yeni yönetmelik (TC Resmi Gazete, 1999) ile 1983 tarihli düzenleme kaldırılmıştır. Yeni düzenlemede DGS uygulaması başlatılmıştır.

- a.Dikey Geçiş sınavına baş buracak iki yıllık programları bitiren adaylar en çok beş yıl önce mezun olmuş olma
b.Yönetmeliğin uygulamaya konulduğu 2000 yılından önce mezun olanlara bu tarihten sonra olmak üzere üç sınav hakkı verilmesi
c.Tüm mezunlar için DGS'ye en çok üç defa girme hakkı tanınması şeklinde düzenlemeler getirilmiştir.

Meslek yüksek okullarında özellikle teknik ve uygulamalı olan program mezunlarının mühendislik fakültelerine geçme imkanı doğmuştur. Tüm öğrenciler çalışmanın içerisinde yer alan verilerde de görüleceği üzere, DGS'ye girmeyi tercih etmektedirler. DGS bu öğrencileri fakültelere yerleşme olanağı olsun olmasın sosyo-psikolojik olarak

bu formata kanalize etmiştir. Hatta sektörde çalışmaya başlamış ve 2000 yılı öncesi mezunlar dahi DGS 'na başvurmuşlardır.

19 Şubat 2002 tarihli 24676 sayılı Resmi Gazete yayınlanan yeni yönetmelikte 1999 tarihli yönetmelik kaldırılmış olsa da DGS ile ilgili başvuru koşulları genel çerçevesi değiştirilmemiş, bu kapsamda yürürlüğü devam etmektedir.

Yürürlükte olan şekliyle DGS'nin mesleki eğitim üzerindeki etkilerini değerlendirmek için çalışmamızda özellikle teknik ve uygulamalı bir eğitim veren, doğal taş sektörüne ara eleman yetiştirmeyi amaçlayan, Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksekokulu Doğal Yapı Taşları Teknolojisi Programı (DYTT) öğrencilerinin durumları analiz edilmiştir. Öğrencilerin programa kayıtlıktan önce DGS ile ilgili düşünceleri, mezun olurken sınava girip girmeyecekleri, mühendislik programlarını hedefleyip hedeflemediklerine yönelik anket çalışması yapılmıştır. 2014-2017 yılları arasında her yıl programa kayıtlanan öğrencileri ile programdan daha önce mezun olmuş toplam 250 doğal yapıtaşları teknolojisi öğrencisinin DGS ile ilgili eğilimleri araştırılmıştır. Anket verilerini toplamada beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Aynı zamanda, süreç içerisinde takip edilen mezun öğrencilerin istatistiksel olarak hangi oranda sektörde istihdam olduğu ve bu durumun DGS ile ilişkisi araştırılmıştır. Doğal yapı taşları teknolojisi programında eğitim gören öğrencilerin DGS ile üniversitelerin mimarlık, iç mimarlık ve jeoloji, maden, jeofizik mühendislikleri bölümlerine geçiş olanakları mevcuttu. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi 2017 yılı için mezuniyet alanlarına göre dikey geçiş yapılabilecek lisans programları Çizelge.2'de verilmiştir.

---

a Öğr.Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO,İzmir /Türkiye ramazan@deu.edu.tr

b Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO,İzmir /Türkiye

c Dr. Öğretim Üyesi., Süleyman Demirel Üniversitesi,Jeoloji Mühendisliği, Isparta/Türkiye

Çizelge.2 Doğal Yapı Taşları Teknolojisi Programı Dikey Geçiş Sınavı ile geçiş yapılabilen lisans programları. (ÖSYM, Tercih Kılavuzu, 2017)

Bölüm	Tüm Üniversiteler	Kontenjan
Mimarlık		
İç Mimarlık	349(üç program)	>1000
İç Mimarlık ve Jeoloji Mühendisliği	18	51
Maden	15	25

Üniversitelerin mühendislik-mimarlık lisans programlarının çekiciliği ve kontenjan olanakları, yıllık ortalama 15-20 mezun veren DYT programı öğrencileri için çizelge 2 de verilen fakülte bölümlerine geçiş yapma imkanı, DGS'yi ana hedef haline getirmektedir. Dolayısıyla DGS uygulaması öğrencileri sektörde istihdamdan çok fakülterle yönlendirmektedir. Böylelikle bir taraftan mesleki eğitim heba olmakta, diğer taraftan sektörünün istihdam ihtiyacı karşılanmamaktadır. Hacımustafaoğlu, vd., 2017)

Teknik ve uygulamalı meslek yüksek okullarından mühendislik ve mimarlık fakültelerine geçiş olanağı olduğundan dolayı, DYT öğrencileri üzerinde yapılan DGS eğilim ve etki araştırma sonuçları benzer alanların için önemli bir veri sağlayacaktır.

Çalışmanın Yapıldığı Meslek Yüksekokulu Doğal Yapıtaşları Teknolojisi Programı

Ülkemizin önemli maden kaynaklarından biri olan mermer- doğal taş sektörünün nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak üzere 1992 yılında kurulan, DEÜ Torbalı Meslek Yüksekokulu bünyesinde açılan, DYT programı, bu alanda ülkemizdeki ilk bölümlerden biridir. Bu alanda nitelikli eleman yetiştirmek için yeterli alt yapı olanaklarına sahiptir (Çizelge.3).

Çizelge.3 Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksekokulu'na ait teknik alt yapı imkânları.(DEÜ, TMYO,2017)

Laboratuvar türü	Fiziki durum (m ²)
Jeoloji ve Mineraloji	60
Kaya Mekaniği	50
Mikroskop	20
Gemoloji (İnce kesit)	30
Kimyasal Proses	50
Bilgisayar	50
Teknik Resim	80
Mermer atölye binası	400 (kapalı)
Mermer fabrika binası	3000 (kapalı)

Meslek yüksekokulu ilk mermer teknikeri mezunlarını 1995 yılında vermiştir. 2017 yılı itibari ile toplam mezun sayısı 456 olup, ortalama yılda 20 mezun vermektedir (Çizelge.4). 2017 yılı itibari ile bu alanda eğitim veren dört üniversiteden biridir (Çizelge.5)

Çizelge.4 Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksekokulu programı mezun sayısı. (DEÜ, TMYO, 2017)

Üniversite	Meslek Yüksekokulu	Bölüm	Toplam Mezun
		1993-1994 /2008-2009	
		Öğretim Dönemi Mermer Bölümü adı ile	456
DEÜ	TMYO	2009-2017 Öğretim dönemi	(20 mezun/yıl)
		Doğal Yapı Taşları Teknolojisi Bölümü adı ile	

a Öğr.Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO,İzmir /Türkiye ramazan@deu.edu.tr

b Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO,İzmir /Türkiye

c Dr. Öğretim Üyesi., Süleyman Demirel Üniversitesi,Jeoloji Mühendisliği, Isparta/Türkiye

Çizelge 5. 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde Doğal Yapı Taşları Teknolojisi eğitimi veren üniversiteler (ÖSYM, Dikey Geçiş Sınavı, tablo-2, 2017).

Üniversite	MY	Bölüm	Puan türü	Kontenjan	Yerleşme
Dicle Üniversitesi	Diyarbakır Teknik Bilimler MY	DYTT	YGS-6	40	35
Dokuz Eylül Üniversitesi	Torbalı MY	DYTT	YGS-6	45	40
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Afyon MY	DYTT	YGS-6	30	3
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Yatağan MY	DYTT	YGS-6	40	10

MY: Meslek Yüksekokulu, DYTT: Doğal Yapı Taşları Teknolojisi, YGS: Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı

Türk Doğal taş sektörü sürekli gelişen, mermer ocak, fabrika, atölye işletmelerinde doğaltaş üretim ve ihracat miktarını artıran, yeni teknolojik makineleri yapabilen ve kullanan bir kapasiteye sahiptir. 2001 yılında 223,5 milyon dolar olan Türk mermer ihracatı, 2013 yılında 2 milyar 225 milyon dolar seviyesine çıkarak toplam maden ihracatının %50'sini oluşturmuştur. (İMİB, 2016). Dolayısıyla, meslek yüksekokulu mezunu nitelikli işgücüne her zaman ihtiyaç duymakta olan bir sektördür. Diğer taraftan, 2006 yılında kurulan Mesleki Yeterlilik Kurumu kapsamındaki düzenlemeler, özellikle Türk Doğal taş sektörü açısından DYTT mezunlarının sektörde istihdam edilmesine farklı bir önem kazandırmıştır. (Hacimustafaoglu,2017b)

Ülkemizde, Doğal taş-Mermer gibi önemli bir sektörün, geline nokta en önemli sorunlarından bir tanesi meslek yüksekokullarından yetişen kalifiye eleman ihtiyacı olmasına, yüksekokulun bu elemanları yetiştirecek alt yapı donanımına sahip olmasına rağmen, öğrenciler %90-100 oranında DGS'na girmeyi tercih etmektedir. Mevcut DGS sistematığının mesleki eğitim üzerinde başlıca etken parametrelerden biri olduğunu DYTT eğitim sürecinden tespit etmek mümkündür.

MATERYAL ve YÖNTEMİ

Bu çalışmada, meslek yüksekokulu öğrencilerinin dikey geçiş sınavını konusundaki düşüncelerini ve eğilimlerini ölçmek için yıllara sarıh yapılan anket sonuçları analiz edilmiştir. Araştırma, Teknik ve Uygulamalı Mesleki Eğitim veren DEÜ Torbalı Meslek Yüksekokulu Doğal Yapı Taşları Teknolojisi programı öğrencilere uygulanmıştır. Her yıl programa kayıt yaptıran öğrencilere yönelik yapılan ankette beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Programda eğitim görmek için gelen 250 öğrencinin DGS için ankette vermiş olduğu yanıtlar değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler oransal olarak tablo halinde düzenlenmiştir.

DYTT programından mezun olan öğrencilerin Dikey Geçiş Sınavına birinci başvuranları ve bir lisans programına yerleşme oranlarının istatistiksel verileri incelenmiştir. 2010-2017 yılları arasında ÖSYM DGS'na başvuran yüksekokul öğrencisi sayıları ile 2013-2017 yılları arasında üniversitelerin DGS için ayırdığı kontenjan sayıları ve öğrencilerin yerleşme oranları, DYTT öğrencilerine yapılan anket sonuçları karşılaştırılmıştır. Ayrıca programdan mezun olan toplam 456 Doğal Yapı Taşları teknikerinin hangi oranda sektörde istihdam edildiği ve oransal karşılığının DGS ile ilişkisi incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Araştırma, Özellikle teknik ve uygulamalı eğitim veren DEÜ Torbalı Meslek Yüksekokulu Doğal Yapı Taşları Teknolojisi programına kayıtlanan öğrencilerin DGS ile ilgili eğilimlerini tespit etmek amaçlı yapılmıştır. Elde edilen verileri, yıllara sarıh ÖSYM'nin yapmış olduğu DGS'na başvuran yüksekokul mezunlarının sayıları ile karşılaştırmak. Meslek yüksekokulu öğrencileri için sektörde teknik eleman olarak çalışmaktan ziyade DGS in temel bir hedef

a Öğr.Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO,İzmir /Türkiye ramazan@deu.edu.tr

b Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO,İzmir /Türkiye

c Dr. Öğretim Üyesi., Süleyman Demirel Üniversitesi,Jeoloji Mühendisliği, Isparta/Türkiye

olup olmadığını araştırarak, DGS'nin mesleki eğitim alan öğrenciler üzerindeki etkisine yönelik bir değerlendirme yapmak. Program toplam mezunlarının yaklaşık % 10 gibi az bir oranının doğal taş sektöründe istihdam edilmesinde, öğrencilerin, mühendislik ve mimarlık fakültelerine geçme düşüncesini sağlayan DGS'nin etkinliğinin incelenmesi. Çalışmada elde edilen sonuçların, özellikle teknik ve uygulamalı eğitim veren ve

programından, üniversitelerin mimarlık, iç mimarlık, iç Mimarlık ve Çevre tasarımı, jeoloji mühendisliği, maden Mühendisliği lisans programlarına geçmek için önceden bir planlama yatıklarını ve yüksek DGS motivasyonu olduğu ortaya koymaktadır. Mühendislik-mimarlık lisans tamamlama sınavına girmeyi deneme noktasında öğrencilerin tamamı kesinlikle deneme yönünde düşünceye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Sınavı kazanarak bu alanlarda eğitimine devam etme düşüncesinde olan öğrencilerin oranı %95, kararsızım diyenlerin oranı ise sadece %5 dir. Öğrencilerin mental yapısı, öncelikli hedefin DGS olduğuna işaret etmektedir. DGS sosyo-psikolojisinde olan öğrencilerin başlangıçtan itibaren mermer sektöründe çalışmayı düşünmediklerini göstermektedir. DGS ile mimarlık ve mühendislik okumak iyi bir hedeftir sorusuna, öğrencilerin vermiş olduğu %95 oranındaki olumlu cevap eğilimi net olarak ortaya koymaktadır (Çizelge.6).

Çizelge.6 Doğal Yapı Taşları Teknolojisi programına kayıt yaptıran öğrencilere yapılan anket sonuçları. (2010-2017/250 öğrenci)

Anket Soruları	Tercihler (%)				
	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Teknik okulu/DYTP'ni tercih ederken DGS hakkında bilgi edinmiştim	90	10	-	-	-
Mimarlık ve Mühendislik lisans tamamlama sınavına girmeyi denerim	100	-	-	-	-
DGS sınavına girip kazanarak mimarlık ve mühendislikte devam etmek isterim.	80	15	5	-	-
Önlisans eğitiminden sonra DGS sınavı ile mimarlık ve mühendislik okumak iyi bir hedeftir.	85	10	5	-	-

mühendislik geçişleri olan üniversite programları için bir zemin oluşturmak ve DGS sisteminin tekrar gözden geçirilmesine yönelik katkı sağlamak, çalışmanın amaçları kapsamındadır.

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Teknik ve uygulamalı bir eğitim veren DEÜ TMYO Doğal Yapı Taşları teknolojisi programı öğrencilerinin DGS ile ilgili ankette vermiş oldukları cevaplar değerlendirildiğinde, öğrencilerin %100'ünün, programa kayıt yaptırmadan önce DGS konusunda önceden bilgi edindiklerini göstermektedir. DYT

Öğrencilerin DGS başvurma oranlarına baktığımızda, yıllara sarih ortalama %88 oranında katılım gözükmektedir. Mezuniyet yılına ait DGS ile yerleşme oranı ise ortalama %62.5 olarak tespit edilmektedir (Çizelge.7). Öğrencilerin birinci yılında yerleşemeyip veya tercih yapmayıp ikinci ve üçüncü yıllarında sınava girmeye devam edip bir lisans programına yerleştikleri saptanmaktadır. Bu koşullarda, anket sonuçlarına yakın DGS sınavına başvurma ve yerleşme oranlarına ulaşılmaktadır. Diğer taraftan, yıllar itibari ile ÖSYM'nin DGS' na başvurma ve yerleşme oranlarına baktığımızda sürekli bir artış mevcuttur (Şekil 1, Çizelge 1).

a Öğr.Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO, İzmir /Türkiye ramazan@deu.edu.tr

b Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO, İzmir /Türkiye

c Dr. Öğretim Üyesi., Süleyman Demirel Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği, Isparta/Türkiye

Öğrencilerin eğitim gördüğü Meslek yüksekokulunun altyapı olanakların ve eğitim kalitesinin iyi olması veya mermer –doğaltaş madenciliği alanı gibi büyük bir sektörün istihdam edeceği ivedi kalifiye elemana ihtiyaç duyması, DGS ile öğrenci ilişkisini değiştiren faktörler olmadığı tespit edilmektedir.

DGS formatlı mesleki eğitim mezunları, sektörde teknik eleman olarak çalışmayı düşünmekten ziyade, bu eğitim sürecini mühendisliklere geçmek için basamak olarak gördüğü açık bir veridir. Toplam 456 DYT mezun sayısının yaklaşık yalnızca %5-10'unun sektörde çalışması bu tablo karşısında beklenen bir sonuçtur.

Çizelge 7. Mezun öğrencilerin lisans tamamlama tercihleri.

Yıl	DEÜ	DGS'na	DGS'na	Lisansa	Lisansa
	TMYO				
	DYTT	Oranı	Oranı	Oranı	Oranı
	Toplam	Oranı	Oranı	Oranı	Oranı
	Mezun Sayısı	Oranı	Oranı	Oranı	Oranı
2012	19	18	94.7	15	83.3
2013	22	19	86.3	7	37
2014	13	13	100	8	61.5
2015	25	20	80	12	60
2016	14	12	85.7	10	83.3
2017	23	18	78.2	9	50

DEÜ: Dokuz Eylül, TMYO: Torbalı Meslek Yüksekokulu, DYTT: Doğal Yapı Taşları Teknolojisi, DGS: Dikey Geçiş Sınavı

Bu noktada DGS'nin etkilerinden biride lisans geçen öğrencilerin tamamı mezun olamamaktadır. Bu öğrenciler daha sonra sektörde istihdam edilemediği için ciddi bir katma değer kaybına neden olmaktadır. Çünkü tekniker olarak yetiştirilen öğrenciler sektörde çalışmadıkları için sektörün ara eleman ihtiyacını karşılayamamakta bu da her geçen gün sektörde ara eleman açığını artırmaktadır. Diğer taraftan lisans programından mezun

olanlar ise ilgili mühendislik alanlarında arz fazlası olduğundan istihdam olanakları çok kısıtlı olmaktadır. Bu durum çift taraflı bir zararın doğmasına neden olmaktadır.

28 Nisan 1983 tarih ve 18031 sayılı Resmi Gazetede, yayımlanan meslek yüksekokulları mezunlarının lisans öğrenimine devamları hakkındaki yönetmelikte lisans programlarına giriş şartlarında belirtilen, okulunda ilk %10'a girme, mezun olduktan sonra en az iki yıl sektörde çalışma ve ondan sonra lisans tamamlamaya müracaat etme koşulları mevcuttu. Geline nokta 1999 yılında yönetmelikte yapılan değişikliğin yerinde olmadığını ve 1983 uygulamasının daha doğru olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

DGS mesleki eğitiminin yönelimini belirleyen temel bir parametre durumuna gelmiştir. Öğrenciler meslek yüksekokullarına kayıt yaptırmadan önce, iki yıllık programlardan hangi lisans programlarına geçiş yaptığını önceden planlayarak belirlemektedir. Özellikle teknik ve uygulamalı eğitim veren programların mühendislik mimarlık alanlarına geçiş olanağı sağladığından dolayı, bu programlara devam eden öğrencilerin DGS formatlı bir düşünceye sahip olduğu açıklıkla tespit edilmiştir. DYTT öğrencilere yapılan ankette %90-100 oranında DGS sınavına girme hedefinde olduklarını belirtmeleri lisans tamamlama düşüncesini doğrulayan bir sonuçtur. Dolayısıyla DGS, öğrencilerin ön lisans mesleki eğitimi basamak olarak görmelerine neden olmakta ve ana amaç olarak lisans tamamlama programlarına yöneltmektedir.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezinin 2010-2017 yılları arasında DGS'na başvuran yüksekokul öğrenci istatistikleri, her yıl sayının arttığı göstermektedir. 2017 yılı itibari ile

a Öğr.Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO, İzmir /Türkiye ramazan@deu.edu.tr

b Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO, İzmir /Türkiye

c Dr. Öğretim Üyesi., Süleyman Demirel Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği, Isparta/Türkiye

355.645 öğrencinin bu sınava müracaat etmiş olması, DGS nin yüksekokul ve meslek yüksekokulu öğrencileri açısından son derece önemli olduğunu göstermektedir. İstatistiklerin artış yönünde olması önümüzdeki yıllarda da bu durumun aynı düşüncede devam edeceğine işaret etmektedir. Diğer taraftan 2013-2017 yılları arasında, DGS için tercih yapan, kontenjan, yerleşen aday sayısı ve yerleşme oranlarındaki artış aynı durumu ortaya koymaktadır.

DGS sisteminin mevcut yapısı mesleki eğitim öğrencilerini sosyo-psikolojik olarak ister istemez Dikey Geçiş Sınavına odaklamaktadır. Bu sebeple öğrenciler ara eleman olarak çalışma düşüncesinden uzak kalmaktadır. Fakültelere geçiş yapabilen öğrenciler ise ya programı tamamlayamamakta ya da çok sayıda fakülte mezunu olduğu için mühendislik mimarlık alanlarında uygun şartlarda istihdam edilememektedirler. Bu açıdan verilen mesleki eğitim boşa çıkmakta sektörün nitelikli eleman ihtiyacı karşılanamamaktadır.

Mesleki eğitimde altyapı olanakları iyi olan meslek yüksekokullarında yetişen öğrenciler daha çok DGS'ni tercih etmektedir. Uygulamada bu öğrencilerin sektörde çalışması gerekirken, DGS mühendislik ve mimarlık fakültelerine yönlendirmelerine yol açmıştır. Meslek yüksekokullarının donanımlı allt yapıya sahip olması, öğrencilerdeki DGS algısını sektörde çalışma yönünde değiştirmesi bir yana geçiş yapma noktasında tetikleyici olmuştur.

Özellikle uygulamalı ve teknik eğitim veren meslek yüksekokullarından mezun olan öğrencilerin %90'nın sektörde %10'unun ise fakültelere geçişinin olması gerekirken bu durum tam tersi oranlarda gerçekleşmektedir.

Meslek yüksekokulları mezunlarının lisans öğrenimine devamları hakkındaki yönetmelikte lisans programlarına giriş için 1983 yönetmeliğinde öngörülen şartlar, 1999 yılında yeni düzenleme ile değiştirilmiştir. DGS için yapılan bu düzenleme mevcut veriler değerlendirildiğinde, mesleki eğitim ile sektöre kalifiye ara eleman yetiştirme amacına olumlu yansımadağı tespit edilmiştir.

Doğal Yapıtaşları teknolojisi programı öğrencilerinin, gerek anket sorularına vermiş oldukları cevaplarda yüksek oranda DGS'na gireceklerini belirtmiş olmaları, gerekse birebir yapılan görüşmelerde mühendislik, mimarlık, iç mimarlık okumak düşüncesi ile programı tercih ettiklerini belirtmiş olmaları, sınavın mesleki eğitim üzerindeki etkisini ortaya koymuştur.

Bu çalışmada, ÖSYM dikey geçiş sınavı istatistiklerini dikkate alarak ve belirli bir alana yönelik sonuçları ortaya koyarak, konuya yaklaşım yapılmaya çalışılmıştır. Bu tablo karşısında, tüm yüksekokullar ve meslek yüksekokulları öğrencilerinin DGS ile ilgili durumlarının geniş kapsamlı olarak araştırılması ve DGS üzerinde çalışılması sonucu ortaya çıkmıştır.

Bu bağlamda, DGS'ni meslek yüksekokulu öğrencileri için temel motivasyon faktörü olmaktan ve meslek okullarını basamak olarak kullanmaktan uzaklaştıracak, yeni düzenleme çalışmalarının yapılması uygun gözükmektedir.

KAYNAKLAR

Alkan, R.M., Suiçmez, M., Aydıncal, M., ve Şahin, M., 2014 Meslek Yüksekokullarındaki mevcut durum: Sorunlar ve bazı çözüm önerileri. Yüksek Öğretim ve Bilim Dergisi. 4(3).133-144

DEÜ (Dokuz Eylül Üniversitesi) (2017), Torbalı Meslek Yüksekokulu Doğal Yapı Taşları Teknolojisi Program Başkanlığı verileri, İzmir.

a Öğr.Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO,İzmir /Türkiye ramazan@deu.edu.tr

b Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO,İzmir /Türkiye

c Dr. Öğretim Üyesi., Süleyman Demirel Üniversitesi,Jeoloji Mühendisliği, Isparta/Türkiye

Hacımustafaoğlu, R., Kılınc Aksay, E., Elçi, H. (2017), Türk Doğaltaş Sektörü Açısından Nitelikli Ara Eleman Sorunu ve Mesleki Eğitim, Mesleki Bilimler Dergisi, 6(3):730-737.

<http://www.osym.gov.tr/TR,13369/2017-dgs-tercih-kilavuzu-ve-bilgileri.html>, E.Tar: 02.10.2017

Hacımustafaoğlu, R. (2017a), "Mermer Sektöründe Ara Eleman Sorunu ve Çözüm Önerileri", IV. Uluslararası Taş Kongresi, İzmir.

http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2017/DGS/tablo-2_24052017.pdf
E.Tar:05.10.2017

Hacımustafaoğlu, R. (2017b), "Mermer Sektöründe Mesleki Yeterlilik Konusundaki Gelişmeler, Bu süreçteki Mesleki Eğitim ve Yüksekokulların Önemi", Mesleki Bilimler Dergisi, 6(1):39-44

İMİB (İstanbul Maden İhracatçıları Birliği) (2016), "Doğal Taş İhracatı", <http://www.imib.org.tr/tr/istatistikler-2/> (28.09.2017).

Resmi Gazete, 1983. 28 Nisan, sayı. 18031. <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18031.pdf>
E.Tar: 05.09.2017.

Resmi Gazete, 1999. 15 Ekim, sayı. 23847. <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23847.pdf>
E.Tar:05.09.2017

Resmi Gazete, 2002. 19 Şubat, sayı.24676 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/02/20020219>
E.Tar:05.09.2017

Resmi Gazete, 25 Şubat, sayı.27857. Yüksek Öğretim Kanunu, Kanun Numarası: 2547 Kabul Tarihi: 4/11/1981Değişik:13.12.2011-611/170.Md. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110225M1-1.htm> E.Tar: 05.09.2017

<http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2010-2017/DGS/YRSayBil17102016.pdf>, E.Tar: 05.10.2017

<http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2013-2017/DGS/YRSayBil17102016.pdf>, E.Tar: 05.10.2017

---

a Öğr.Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO,İzmir /Türkiye ramazan@deu.edu.tr

b Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı MYO,İzmir /Türkiye

c Dr. Öğretim Üyesi., Süleyman Demirel Üniversitesi,Jeoloji Mühendisliği, Isparta/Türkiye